

Opole, 10 września 2016 roku

dr hab. inż. Ewa Kulińska, prof. PO
Wydział Inżynierii Produkcji i Logistyki
Politechnika Opolska

Recenzja pracy doktorskiej mgr Łukasza Zwolińskiego
„DETERMINANTY REALIZACJI USŁUG LOGISTYCZNYCH
W ZAKŁADACH OPIEKUŃCZO-LECZNICZYCH”
napisanej pod kierunkiem prof. PŁ dr. hab. inż. Andrzeja Szymonika oraz
promotora pomocniczego dr Adama Depty

Wstęp

Recenzja ma umocowanie w piśmie Dziekana Wydziału Zarządzania Politechniki Łódzkiej prof. dr hab. inż. Ryszarda Grądzkiego z dnia 13 czerwca 2016 r. o powołaniu mnie na recenzenta rozprawy doktorskiej na posiedzeniu Rady Wydziału Politechniki Łódzkiej w dniu 8 czerwca 2016 r.

Rozprawa napisana została na Politechnice Łódzkiej w Łodzi, na Wydziale Organizacji i Zarządzania.

Przedmiotem recenzji jest szczegółowa ocena, czy rozprawa spełnia wymogi określone w *art. 13 Ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach i tytule naukowym oraz stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. nr 65, poz. 395, z póź. zmianami oraz Rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 15 stycznia 2004 r., w sprawie szczegółowego trybu przeprowadzania czynności w przewodach doktorskich i habilitacyjnych oraz w postępowaniach o nadanie tytułu profesora.*

Recenzję napisano pod kątem cytowanych wymogów Ustawy, a obejmuje ona:

- Aktualność tematu - obszar problemowy rozprawy,
- Kompozycję rozprawy,
- Oryginalność i wagę osiągnięć zaprezentowanych w dysertacji,
- Uwagi i pytania,

- Konkluzję.

Aktualność tematu - obszar problemowy rozprawy

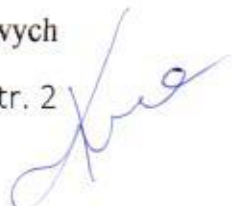
Przedstawiona do opinii praca porusza aktualną i wpisującą się w nowoczesne nurty naukowe, problematykę zastosowania logistyki w sektorze ochrony zdrowia, w którym priorytetowe znaczenie odgrywa jakość, efektywność, dynamizm oraz płynność (systematyczność) świadczonych usług medycznych, organizacyjnych, informacyjnych pacjentom, zapewnienie im maksymalnego poziomu bezpieczeństwa i komfortu w procesie leczenia i opieki.

Jak podają periodyki, na które powołuje się Doktorant, włączenie działań logistycznych do planowanych oraz realizowanych procesów wspomagających w usługach medycznych jest dla podmiotów funkcjonujących na tym rynku nieuniknione. Postępujący dynamizm znaczenia logistyki, oraz możliwości jej wpływu na poprawę poziomu jakości oraz skuteczności świadczonych usług na Polskim rynku medycznym stanowi bardzo aktualną i potrzebną sferę badań.

Doktorant w swojej pracy podjął próbę: odzwierciedlenia obiektywnie istniejących, niezależnych od podmiotu zdarzeń i rzeczy w zakresie systemu zabezpieczenia logistycznego, oraz zaproponowania systemu zabezpieczenia, w postaci modelu uzupełniającego funkcjonowanie ZOL-ów w obszarze logistyki.

W mojej ocenie badania dotyczące wymagań jakie powinien spełnić i jak być zorganizowany system zabezpieczenia logistycznego, aby zapewniał sprawne i efektywne działanie ZOL, zarówno dla personelu tam zatrudnionego jak i przebywających w nim pacjentów, jest jednym z istotniejszych problemów jakie stawia się w zakresie wykorzystania potencjału logistyki.

Badania metodologiczne Doktorant przeprowadził na próbie badawczej liczącej ponad 270 celowo wybranych osób personelu zarządzającego (dyrekcja szpitala), personelu kierowniczego ZOL, personelu medycznego (lekarze, pielęgniarki, opiekunowie medyczni, terapeuci zajęciowi, fizjoterapeuci, psychologowie, rehabilitanci, logopedzi, sanitariusze), personelu zabezpieczającego (pracownicy socjalni, techniczni, administracyjni) oraz pacjentów ZOL. Zasadnym jest uzupełnienie przez Autora metod badawczych o wywiady eksperckie. Wywiadem eksperckim objął, jak podano w dysertacji, pracowników ZOL pełniących kierownicze stanowiska oraz posiadający odpowiednio długi staż i kwalifikacje, co do których istniało duże prawdopodobieństwo uzyskania fachowej opinii i szczegółowych

danych. Uzyskane wyniki z przeprowadzonych badań empirycznych, stanowiły podstawę do weryfikacji, oceny i analizy założonego celu badań i hipotez badawczych oraz umożliwiły sformułowanie Doktorantowi wniosków. Są to elementy, które wskazują na dobre rozpoznanie przez Doktoranta problematyki oraz prawidłowy i ciekawy wybór materiału do analizy. Sposób planowania i realizacji badań świadczy o dojrzałości naukowej oraz umiejętności planowania i prowadzenia badań. Zaplanowane podejście pozwoliło Autorowi na opracowanie wskazówek o rzeczywistej wartości praktycznej.

Doktorant podjął się weryfikacji celu badawczego sformułowanego jako:

„próba identyfikacji i oceny zabezpieczenia logistycznego w Zakładach Opiekuńczo-Lecznicznych funkcjonujących w szpitalach.”

Określił spodziewane wyniki swojej pracy nad dysertacją w postaci:

1. Uzyskania określonego obrazu rzeczywistości będącego odzwierciedleniem obiektywnie istniejących, niezależnych od podmiotu zdarzeń i rzeczy w zakresie systemu zabezpieczenia logistycznego.

2. Podjął próbę opracowania systemu zabezpieczenia, w postaci modelu uzupełniającego funkcjonowanie ZOL-ów w obszarze logistyki. (s. 5).

Główny problem badawczy sformułował w postaci pytania: „jakie wymagania powinien spełnić i jak być zorganizowany system zabezpieczenia logistycznego, aby zapewniał sprawne i efektywne działanie ZOL, zarówno dla personelu tam zatrudnionego jak i przebywających w nim pacjentów?”.

Doktorant precyzyjnie określił podmiot badań (ZOL – łącznie 8 - po 4 z wytypowanych województw) oraz zakres przestrzenny (rozmieszczonych na obszarze województw: łódzkiego i wielkopolskiego) i czasowy (okres sześciu miesięcy - od kwietnia do września 2015 roku).

Przyjęte przez Doktoranta metody badawcze oceniam pozytywnie.

W celu rozwiązania głównego problemu badawczego Autor rozprawy przyjął dwie hipotezy:

1. Przebiegające w polskich Zakładach Opiekuńczo Lecznicznych procesy logistyczne nie spełniają wymogów personelu w nich zatrudnionych i oczekiwań przebywających tam pacjentów.
2. Obecnie funkcjonujący system logistyki w ZOL wymaga uzupełnienia w oparciu o identyfikację i analizę determinantów jej funkcjonowania.

Pierwsza hipoteza nie została potwierdzona, na co wskazują otrzymane przez Doktoranta wyniki badań empirycznych. Wszystkich badanych przez Autora kierowników zadeklarowało, że kierowany przez nich ZOL stosuje wewnętrzne działania logistyczne, a także korzysta z zewnętrznych usług logistycznych. Wszyscy badani kierownicy ZOL potwierdzili, że wdrożenie i realizacja działań logistycznych usprawniła ich pracę jako personelu zarządzającego, wskazując wiele obszarów wpływu logistyki szpitalnej na usprawnienie kierowania tymi zakładami m.in. zastosowanie elektronicznej ewidencji histografii medycznej pacjenta ZOL oraz elektronicznej rejestracji przyjęć do ZOL. Według kierownictwa ZOL, logistyka wpłynęła na poprawę organizacji pracy, jakości opieki, umożliwiła określenie jasnego podziału kompetencji, zwiększyła bezpieczeństwo pacjentów, pozwoliła na bieżącą kontrolę funkcjonowania, umożliwiła uporządkowanie dokumentowania pobytu pacjenta w ZOL, usprawniła opracowanie procedur postępowania w poszczególnych przypadkach (przyjęcie pacjenta, gospodarka lekami), wzmocniła monitoring i kontrolę przepływu dokumentacji szpitalnej. Niemal wszyscy badani kierownicy ZOL potwierdziło, że wdrożone działania logistyczne przyczyniły się do systematyczności i ciągłości dostaw środków leczniczych i wyrobów medycznych, sześciu wskazało na bieżące zaspokajanie potrzeb i oczekiwań w procesie leczenia, po pięciu, że pozwoliły zyskać poczucie bezpieczeństwa pacjentów w czasie pobytu w ZOL oraz osiągnąć wyższy poziom jakości obsługi medycznej i organizacyjnej.

Istotny aspekt badań Doktoranta dotyczy pacjentów. W wynikach przeprowadzonych badań przedstawił, że aż 93% badanych pacjentów nie wyraziło dodatkowych potrzeb związanych z ich pobytom w ZOL. Według Autora taki stan rzeczy może wynikać ze stanu zdrowia (pacjenci przewlekle chorzy) i wynikających z tego tytułu ograniczeń natury fizycznej, psychicznej, fizjologicznej, ale również stosowania odpowiedniego zabezpieczenia logistycznego (zasoby ludzkie, infrastruktura, zaplecze materiałowe) zdolnego do skutecznego oddziaływania na oczekiwania i potrzeby pacjentów ZOL.

Druga hipoteza została potwierdzona, bowiem przeprowadzone badania empiryczne wykazały pewną niezagospodarowaną przestrzeń mogąca mieć wpływ na efektywność procesów logistycznych związanych z obsługą i bezpieczeństwem pacjentów.

Generalnie dokonane obserwacje podczas przeprowadzania badań empirycznych, a także otrzymane wyniki z wywiadów kwestionariuszowych, potwierdzają konieczność

usprawnienia zabezpieczenia logistycznego pod kątem bezpieczeństwa pobytu pacjenta w ZOL. Uzyskane wyniki badań zostały zakodowane i wprowadzone do bazy danych arkusza kalkulacyjnego Microsoft Excel.

Analiza statystyczna opierała się na określeniu zależności pomiędzy poszczególnymi zmiennymi wytypowanymi przez Doktoranta s. 256-269. Do weryfikacji zastosował współczynnik V Cramera.

Przedłożona do oceny rozprawa doktorska daje podstawy wypracowania istotnych usprawnień organizacji systemu zabezpieczenia logistycznego w zakresie zapewnienia sprawnego i efektywnego działania ZOL, zarówno dla personelu jak i pacjentów.

Kompozycja rozprawy

Treść pracy została przedstawiona na 294 stronach i składa się z 6 rozdziałów, wstępu, zakończenia oraz spisu literatury, tabel, rysunków i załączników. Spis cytowanej literatury zawiera 49 pozycji zwartych, 12 publikacji zagranicznych, 55 stron internetowych, 10 norm oraz 11 aktów prawnych.

Doktorant nie wykazał własnych publikacji w spisie bibliograficznym.

Zakres merytoryczny pracy określony jej tytułem spełnia wymagania stawiane pracom doktorskim.

Przedłożona do recenzji praca doktorska skomponowana jest z części teoretycznej (studium literatury) oraz praktycznej (metodologia badań) i dotyczy rodzaju, zakresu oraz funkcji usług i procesów logistycznych w sektorze ochrony zdrowia na przykładzie wybranych celowo ZOL funkcjonujących w strukturze szpitali. Uzyskane przez Doktoranta wyniki, pozwoliły na prezentację systemu zabezpieczenia logistycznego w ZOL, zweryfikować założone hipotezy, rozwiązać postawiony problem badawczy, czyli określić jakie wymagania powinien spełnić i jak być zorganizowany system zabezpieczenia logistycznego, aby zapewniał sprawne i efektywne działanie ZOL. Autorowi rozprawy udało się również zaproponować system zabezpieczenia w postaci modelu uzupełniającego funkcjonowanie ZOL w obszarze logistyki.

Logistyka usług medycznych jest względnie nowym obszarem badawczym, który stanowił dla Doktoranta duże wyzwanie metodyczne. Już na wstępie należy stwierdzić, że Doktorant sprostał temu wyzwaniu w sposób zadowalający.

Odnośnie struktury rozprawy, Autor w rozdziale pierwszym, zatytułowanym *Szpital jako system społeczno - gospodarczy*, opisał społeczno-gospodarcze uwarunkowania funkcjonowania szpitali, wpływ, znaczenie oraz rolę ochrony zdrowia na bezpieczeństwo zdrowotne obywateli. W rozdziale została poruszona problematyka funkcjonowania szpitali w oparciu o aspekty prawne, ustawowe, uwarunkowania społeczne i dane statystyczne, naświetlono ogólną charakterystykę funkcjonowania szpitali w Polsce. Scharakteryzowano szczególną odpowiedzialność i rolę kierownictwa w zarządzaniu szpitalem, racjonalnym gospodarowaniu podległymi zasobami i propagowaniu postawy prozdrowotnej wśród społeczności lokalnej. Ponadto tematyka rozdziału, sygnalizuje problemy kształtowania się procesów i trendów wyznaczających kierunki rozwoju szpitali w Polsce z uwzględnieniem problemów demograficznych, społecznych oraz potrzeb rynkowych.

W rozdziale drugim *Doskonalenia jakości w szpitalach* Doktorant opisał znaczenie jakości w szpitalu. Opracował charakterystykę i rodzaj wykorzystywanych działań projakościowych w ochronie zdrowia, wykorzystanie systemów zarządzania jakością, jako narzędzia wspomagającego zarządzanie szpitalem oraz ogólny obraz wdrażania i stosowania norm ISO w szpitalach w Polsce.

Ogólną charakterystyką funkcjonowania logistyki szpitalnej Autor opisał w rozdziale trzecim. W rozdziale wykazał znaczenie usług logistycznych w szpitalach, dokonał identyfikacji procesów logistycznych w nich funkcjonujących oraz funkcji outsourcingu, jako zewnętrznego narzędzia wspomagającego funkcjonalność i efektywność planowanych procesów w szpitalu.

Ostatni rozdział teoretyczny pt. *Praktyczne wykorzystanie działań logistycznych na przykładzie Zakładów Opiekuńczo-Lecznicznych*, Doktorant poświęcił na opisanie zastosowań logistyki w ZOL, charakterystykę ich funkcjonowania, cele i zadania. Dokonał opisu procesów logistycznych występujących w tej specjalistycznej (ze względu na rodzaj udzielanych świadczeń) organizacji ochrony zdrowia. W rozdziale podjął również problematykę kierunku rozwoju usług logistycznych w obszarze ZOL.

Część empiryczna dysertacji obejmuje dwa rozdziały: *Metodologia badań* oraz *Wyniki badań empirycznych*.

Rozdział *Metodologia badań*, Doktorant poświęcił na opisanie doboru metod badawczych, zdefiniowanie celu badań, ich problematyki, opis zastosowanej techniki badawczej, narzędzi badawczych, hipotezy badawcze oraz dobór próby badawczej.

W szóstym, ostatnim rozdziale rozprawy pt. *Wyniki badań empirycznych*, Autor dokonał graficznej prezentacji wyników uzyskanych z badań, analizy i oceny wyników badań

brak jednak odniesienia do hipotez. Ich weryfikacja znajduje się w podrozdziale 6.6, a najważniejsze wyniki powinny być przytoczone w zakończeniu.

4. Pewien niedosyt może budzić brak informacji na temat możliwości prowadzenia dalszych badań w omawianym przez Autora obszarze tematycznym. Powstaje zatem pytanie jakie istnieją możliwości prowadzenia dalszych badań w zakresie wykorzystania potencjału logistyki w doskonaleniu świadczenia usług przez placówki medyczne?
5. Dostarczony egzemplarz pracy nie jest wolny od błędów natury redakcyjnej. Występujące błędy stylistyczne i interpunkcyjne zaznaczyłam na marginesie dostarczonego egzemplarza pracy.

Konkluzja

Podsumowując recenzję stwierdzam, że rozprawa doktorska magistra Łukasza Zwolińskiego pt. „Determinanty realizacji usług logistycznych w Zakładach Opiekuńczo-Lecznicznych”, przygotowana pod opieką promotorską prof. PŁ dr hab. inż. Andrzeja Szymonika oraz promotora pomocniczego dr Adama Depty stanowi oryginalne rozwiązanie problemu naukowego oraz wykazuje ogólną wiedzę teoretyczną Autora. Rozprawa potwierdza też umiejętność samodzielnego prowadzenia pracy naukowej. Wyczerpuje to wymagania art. 13 ustawy z dnia 14 marca 2003 roku o stopniach i tytule naukowym oraz stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. nr 65, poz. 395, z póź. zmianami oraz Rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 15 stycznia 2004 r., w sprawie szczegółowego trybu przeprowadzania czynności w przewodach doktorskich i habilitacyjnych oraz w postępowaniach o nadanie tytułu profesora.

Stwierdzając, że przedstawiona rozprawa doktorska *Determinanty realizacji usług logistycznych w Zakładach Opiekuńczo-Lecznicznych* spełnia wymagania stawiane rozprawom doktorskim i wnoszę o dopuszczenie jej do publicznej obrony.

dr hab. inż. Ewa Kulińska, prof/PO

